

<http://www.kathimerini.gr/896145/gallery/epikairothta/ellada/to-fantasma-tis-mesoxwras>

ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ - 16/02/2017

ΤΟ ΦΑΝΤΑΣΜΑ ΤΗΣ ΜΕΣΟΧΩΡΑΣ

Άποψη του υδροηλεκτρικού εργοστασίου της Γλίστρας. Το ρεπορτάζ πραγματοποιήθηκε έπειτα από πρωτοβουλία του ανεξάρτητου, μη κερδοσκοπικού ερευνητικού οργανισμού «διαΝΕΟσις».

Η Μεσοχώρα είναι ένα από αυτά τα ξεχασμένα χωριά της ορεινής ελληνικής επαρχίας -μία ώρα από τα Τρίκαλα και με «κακό» δρόμο- που γνώρισαν την ακμή τους πριν από πολλές δεκαετίες και σήμερα μετρούν ελάχιστους μόνιμους κατοίκους. Η Μεσοχώρα, βέβαια, είναι ειδική περίπτωση. Εδώ και είκοσι χρόνια υπάρχει και δεν υπάρχει: ένα μεγάλο μέρος του χωριού αναμένεται να κατακλυστεί από τα νερά του Αχελώου, αν ποτέ λειτουργήσει το υδροηλεκτρικό φράγμα που βρίσκεται στην κοίτη του ποταμού. Η ιστορία του φράγματος της Μεσοχώρας αποτελεί εφιάλη για την περιοχή της νότιας Πίνδου, με τους κατοίκους να μη γνωρίζουν αν και πότε θα έρθει εκείνη η μέρα που τελικά οι περιουσίες τους θα σκεπαστούν από το νερό.

Το φράγμα της Μεσοχώρας αποτέλεσε μέρος της πολυθύλητης εκτροπής του Αχελώου, ενός γιγάντιου δημόσιου έργου που υπήρχε ως ιδέα ήδη από τη δεκαετία του 1920.

Ο σκοπός του έργου ήταν η μεταφορά νερού από τον Αχελώο στη λεκάνη του Πηνειού για να καλύψει τις αρδευτικές ανάγκες του Θεσσαλικού κάμπου. Η κατασκευή των επιμέρους έργων της εκτροπής ξεκίνησε το 1986, είχε προϋπολογισμό γύρω στο 1,5 δισεκατομμύριο ευρώ (σε σημερινές τιμές) και περιλάμβανε την κατασκευή τεσσάρων φραγμάτων και μιας γιγάντιας σήραγγας, μεταξύ πολλών άλλων

Το φράγμα έχει ύψος 150 μέτρα και επικοινωνεί μέσω μιας σήραγγας με ένα υδροηλεκτρικό εργοστάσιο που βρίσκεται λίγα χιλιόμετρα παρακάτω. Και το φράγμα και το εργοστάσιο είναι έτοιμα. Συγκεκριμένα, στέκουν έτοιμα εκεί, πάνω στα βουνά, με τα μηχανήματά τους και τις υποστηρικτικές τους υποδομές από το 2001. Αλλά δεν έχουν λειτουργήσει ούτε μία ημέρα. Δεν έχει γεμίσει καν ο ταμιευτήρας (η τεχνητή λίμνη δηλαδή) με νερό - τα νερά του Αχελώου σήμερα εκτρέπονται από μια άλλη σήραγγα, σκαμμένη δίπλα στο φράγμα. Σύμφωνα με τη ΔΕΗ, ολόκληρο το έργο έχει κοστίσει περίπου 500 εκατ. ευρώ σε σημερινά χρήματα, ενώ για κάθε χρόνο που το φράγμα δεν λειτουργεί η ΔΕΗ χάνει περί τα 25-30 εκατ. ευρώ από δυνητικά έσοδα.

Τα έξι «όχι» του ΣΤΕ

Οι ενστάσεις ήταν πολλές, τόσο για τη σκοπιμότητα του έργου όσο και για τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις του. Τα τελευταία τριάντα χρόνια, οικολογικές οργανώσεις αλλά και πολίτες των χωριών που βρίσκονταν στις όχθες του Αχελώου προσέφυγαν στα δικαστήρια για να εμποδίσουν την κατασκευή του έργου έξι φορές. Η ευθύνη γι' αυτό βαρραίνει τόσο το κράτος όσο και τη ΔΕΗ, που κατασκεύαζε τα επιμέρους έργα, καθώς ο σχεδιασμός και οι συνοδευτικές μελέτες τελικά απορρίπτονταν από το Συμβούλιο της Επικρατείας. Το ΣΤΕ αποφάσισε κατά της εκτροπής του Αχελώου και τις έξι φορές. Και κάθε φορά οι εργασίες σταματούσαν, το έργο επανασχεδιαζόταν, νέες μελέτες υποβάλλονταν και οι εργασίες ξανάρχιζαν, για να σταματήσουν ξανά με την επόμενη καταδικαστική απόφαση.

Όταν πια η εκτροπή του Αχελώου απορρίφθηκε έκτη και τελευταία φορά, το 2014, αποφασίστηκε πράγματι το φράγμα της Μεσοχώρας να λειτουργήσει ανεξάρτητα ως υδροηλεκτρικό έργο (μια ιδέα που είχε ανακινήσει η υπουργός Τίνα Μπιρμπίλη το 2010) και συντάχθηκε η σχετική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων. Προφανώς, για να διαβάσετε αυτό το άρθρο, η διαδικασία δεν έχει ολοκληρωθεί ακόμη. Το φράγμα της Μεσοχώρας είναι εγκαταλελειμμένο και στέκει καταμεσής στην κοίτη του Αχελώου, έρημο, με υλικά επένδυσης ξεχασμένα δίπλα του. «Αυτή τη στιγμή όλος ο εξοπλισμός βρίσκεται σε κατάσταση αδράνειας», μας είπε ο Αγγελος Δημητρίου, διευθυντής του Κλιμακίου Επίβλεψης Έργων Θεσσαλίας, που ξενάγησε τους συντάκτες της

διαΝΕΟσις στο φράγμα. «Όταν λειτουργήσει το φράγμα, θα πρέπει να ελέγξουμε ξανά τον μηχανολογικό και ηλεκτρολογικό εξοπλισμό, για να δούμε αν όλα λειτουργούν σωστά».

Υπάρχουν διάφοροι λόγοι (οικονομικοί και ενεργειακοί) που το φράγμα της Μεσοχώρας μάς απασχολεί ακόμα, αλλά υπάρχει και το ζήτημα της δημόσιας ασφάλειας: το νερό του Αχελώου εκτρέπεται σήμερα σε μια σήραγγα που έχει σκαφτεί στην πλαγιά του βουνού, η οποία κατασκευάστηκε για να μπορέσει να χτιστεί το φράγμα χωρίς να πλημμυρίζει η τεχνητή λεκάνη που δημιουργεί και η οποία κατασκευάστηκε με προδιαγραφές που θα της εξασφάλιζαν έναν χρόνο ζωής αντίστοιχο με τον χρόνο που θα χρειαζόταν η κατασκευή του φράγματος. Αυτός ο χρόνος ήταν πέντε χρόνια. Εδώ υπάρχει το πρόβλημα: έχουν πλέον περάσει 16!

«Υπάρχει κίνδυνος σε έκτακτα καιρικά φαινόμενα να μαζευτούν φερτά υλικά, να φρακάρει η σήραγγα και να γίνει μια φυσική έμφραξη της λίμνης», επισήμανε ο κ. Γιάννης Αργυράκης, επικεφαλής της Διεύθυνσης Υδροηλεκτρικής Παραγωγής της ΔΕΗ. «Έχουμε επισημάνει το συγκεκριμένο πρόβλημα επί σειρά ετών με επιστολές μας σε όλους τους υπουργούς». Και, όπως προσθέτει ο κ. Τάσος Μπαρμπούτης, μέλος του Δ.Σ. της Εταιρείας Θεσσαλικών Μελετών, «θα κινδυνεύσει το χωριό. Πρέπει οπωσδήποτε να λυθεί το θέμα. Δεν μπορείς να αφήνεις ένα φράγμα 15 χρόνια πάνω στα βουνά και να λες "εντάξει, δεν συμβαίνει τίποτα". Αν συμβεί κάτι, δεν μπορεί να πει κανείς πως δεν το ήξερε».

Το δέλεαρ της αποζημίωσης

Παρά την αβεβαιότητα της επόμενης μέρας στο χωριό της Μεσοχώρας, υπάρχουν ακόμη άνθρωποι που ζουν εκεί, επιβιώνοντας με την πιθανότητα ότι μια μέρα ενδέχεται το χωριό τους να το καταπιεί μια λίμνη. Οι δημοσιογράφοι της διαΝΕΟσις ταξίδεψαν στη Μεσοχώρα και μίλησαν με κάποιους από αυτούς. «Η Μεσοχώρα είναι ιστορικό χωριό», μας είπε η κ. Νίκη Οικονόμου, πρόεδρος του Συλλόγου Κατακλυζομένων Μεσοχώρας. «Το '43 κήκε από τους Γερμανούς. Με πολλές θυσίες ο κόσμος ξανάεφτιαξε τα σπίτια του εδώ, για να μη φύγει από τον τόπο όπου γεννήθηκε. Το φράγμα θα αφανίσει το χωριό. Έχω μεγάλη περιουσία εδώ, αλλά δεν δέχτηκα ποτέ να την ανταλλάξω με χρήματα. Αυτό που θέλω είναι να μη χαθεί το χωριό».

Οι φωνές των διαφωνούντων δεν είναι οι μόνες που έχουν ακουστεί στην υπόθεση της Μεσοχώρας. Το 2009 βρέθηκαν 456 κάτοικοι (ή, για να είμαστε πιο ακριβείς, πολίτες με ιδιοκτησίες στο χωριό) που υπέγραψαν προσύμφωνα με τη ΔΕΗ που ήταν υπεύθυνη για το έργο προκειμένου να διεκδικήσουν αποζημιώσεις. Κάποιοι ιδιοκτήτες οικοπέδων και αγροτεμαχίων στην περιοχή,

μάλιστα, έχτισαν και πρόχειρες κατασκευές για να διεκδικήσουν μεγαλύτερα ποσά. Αυτό που προβλεπόταν ήταν 1.500 ευρώ ανά τετραγωνικό για τις κατοικίες και ένα εφάπαξ επίδομα κοινωνικής αποκατάστασης 20.000 ευρώ. Οι ντόπιοι, βεβαίως, δεν είναι οι μόνοι που αντιτίθενται στο έργο. Η WWF, για παράδειγμα, συμμετείχε σε όλες τις προσφυγές στο Συμβούλιο της Επικρατείας κατά της εκτροπής του Αχελώου - η οργάνωση αντιμετωπίζει ακόμη το φράγμα ως έργο εκτροπής. Μια άλλη παράμετρος της ένστασής της είναι ότι το συγκεκριμένο σημείο, ο λεγόμενος Άνω Αχελώος, είναι, σύμφωνα με την κ. Θεοδώρα Νάντσου, επικεφαλής Περιβαλλοντικής Πολιτικής στη WWF, «ένα από τα τελευταία άγρια ποτάμια οικοσυστήματα της Ελλάδας και, όπως προκύπτει και από μελέτη του ΥΠΕΧΩΔΕ το 1998, είναι ο τελευταίος φυσικός βιότοπος αναπαραγωγής της άγριας πέστροφας στην Ελλάδα».

Εκμετάλλευση ή καταστροφή :

Έως εδώ υποθέτουμε ότι έχει γίνει αντιληπτό πως η υπόθεση του φράγματος της Μεσοχώρας δεν είναι μια απλή υπόθεση με καλούς και κακούς.

Η ΔΕΗ κατασκεύασε το φράγμα στο πλαίσιο ενός έργου καταδικασμένου. Δαπάνησε εκατοντάδες εκατομμύρια ευρώ (τα οποία, βεβαίως, πλήρωσαν οι συνδρομητές της ΔΕΗ, όλοι μας, στους μηνιαίους λογαριασμούς τους) χτίζοντας τσιμεντένια τείχη και σκάβοντας τρύπες στα βουνά της Πίνδου χωρίς ποτέ να έχει σχέδιο ή, έστω, ένα σχέδιο επαρκές για να περάσει από το Συμβούλιο της Επικρατείας.

Οι ενστάσεις κατοίκων και περιβαλλοντικών οργανώσεων -στις περισσότερες περιπτώσεις δίκαιες- αποκάλυπταν τα τελευταία τριάντα χρόνια επανειλημμένα αυτές τις αστοχίες. Το στοίχημα εδώ είναι ένα μέρος αυτής της κακοσχεδιασμένης επένδυσης, αυτό που καλώς ή κακώς έχει κατασκευαστεί και είναι σχεδόν έτοιμο, να αρχίσει να αποδίδει προς το δημόσιο συμφέρον.

Την 1η Φεβρουαρίου του 2017 οι ενδιαφερόμενοι φορείς συνάντησαν το νέο αρμόδιο στέλεχος της κυβέρνησης για την υπογραφή της ΑΕΠΟ (Απόφαση Έγκρισης Περιβαλλοντικών Όρων), τον αναπληρωτή υπουργό Σωκράτη Φάμελλο, ο οποίος τους διαβεβαίωσε ότι η λειτουργία του φράγματος είναι στις προθέσεις του και πως είναι πρόθυμος να υπογράψει την ΑΕΠΟ. Αν όλα γίνουν όπως πρέπει, αρχής γενομένης από την υπογραφή της ΑΕΠΟ αμέσως, το συντομότερο που θα μπορούσε να λειτουργήσει το φράγμα της Μεσοχώρας είναι στα τέλη του 2020.

Ό,τι κι αν γίνει, πάντως, πρέπει όλοι να ελπίζουμε τουλάχιστον ότι δεν θα βρέξει πολύ, ότι το ποτάμι δεν θα κατεβάσει πολλά φερτά υλικά και, τέλος

πάντων, ότι μέχρι να βρεθεί κάποιος να υπογράψει για να ολοκληρωθεί το έργο, και με την προϋπόθεση ότι όλες οι μελέτες θα έχουν γίνει σωστά για να μην τις ακυρώσει κι αυτές το ΣΤΕ, η υπάρχουσα προσωρινή σήραγγα εκτροπής θα αντέξει και η νότια Πίνδος δεν θα δει μια καταστροφή πρωτοφανή στα χρονικά της χώρας μας.

Περιοδικό "Κ"